

Asia: VN/2741/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin.

Psykologiliitto kannattaa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua, sillä sen tarkoitus on tukea lasten hyvää kehitystä ja oppimista sekä ehkäistä syrjäytymistä. Kokeilutoiminta ja sen tutkiminen on myös tärkeää.

Tärkein huomiomme koskee psykologin asiantuntijuuden ja muun monialaisen osaamisen roolia esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa.

2. Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin.

-

3. Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia kokeilun käytännön toteuttamiseen, kuten kuljetusten, tilojen, henkilöstön tai täydentävän varhaiskasvatuksen järjestelyihin?

-

4. Kommentit esityksen lapsi-, perhe- tai sukupuolivaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia kokeilun vaikutuksista perheiden arkeen, kuten erilaisiin perhe-etuuksiin?

-

5. Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin.

-

6. Muut kommentit.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki koskee esiopetusta, perusopetusta ja toista astetta. Käytännössä esiopetuksen opiskeluhuoltopalveluissa on suuria puutteita, sillä esiopetus jää edelleen hankalasti

varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen väliin, eikä esimerkiksi sen opiskeluhuollon psykologityöhön ole kiinnitetty monessakaan kunnassa riittävää huomiota.

Kaiken kaikkiaan opiskeluhuollosta kaikilla kouluasteilla puuttuu yhteensä noin 500 psykologia, koska kunnat ja koulutuksenjärjestäjät eivät ole missään vaiheessa perustaneet näitä tehtäviä. Esiopetuksen sinänsä kannatettava laajentaminen koskemaan uutta ikäluokkaa tuo lakisääteisen opiskeluhuollon piiriin noin 50 000 uutta lasta, mikä tarkoittaa noin 100 lisäpsykologin tarvetta opiskeluhuoltoon. Tämä on suunnittelussa ja rahoituksessa huomioitava.

Toisaalta on syytä muistuttaa, ettei ole mitään perusteltua syytä sille, että vastaava monialainen ”opiskeluhuolto” ei jo koske koko varhaiskasvatuksen alaa ja että psykologi ei kuulu varhaiskasvatuksen vakiokalustoon. Varhaiskasvatuksessa lapset ovat erittäin tärkeässä ja herkässä kehitysvaiheessa niin kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen, itsesäätelyn ja psykososiaalisen kehityksen osalta, joten varhaiskasvatuksen laatuun olisi mielekästä resursoida kaikin tavoin nykyistä enemmän (Heckmanin kurvi). Tällöin kaikki varhaiskasvatuksessa olevat lapset riippumatta siitä, ovatko he esiopetuksessa vai eivät, saavat tasaveroiset palvelut ja heidän kanssaan työskentelevät konsultaatiotuen työlleen. Saumaton jatkumo tuen muodoissa turvataan lapsen siirtyessä esi- ja myöhemmin perusopetukseen.

Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen lapsilla, perheillä ja työntekijöillä ei ole lain turvaamaa mahdollisuutta hyödyntää psykologin asiantuntijuutta, päinvastoin kuin muilla kouluasteilla. Tämä on räikeä epäkohta ja epäviisasta haaskausta, yhteiskunta jättää käyttämättä tärkeitä hyvinvoinnin edistämisen ja syrjäytymisen ehkäisyn mahdollisuuksia. Noin 18,6 miljoonan kustannuksella turvataan keskimäärin yksi psykologi varhaiskasvatukseen jokaiseen peruskuntaan. Psykologi tulee lisätä varhaiskasvatuslakiin vastaavalla tavalla kuin varhaiskasvatuksen erityisopettaja on jo määritelty (§ 23, 25, 30).

7. Liitä oheen enintään 1 A4-sivun tiivistelmä lausunnosta.

Psykologiliitto kannattaa kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua, sillä sen tarkoitus on tukea lasten hyvää kehitystä ja oppimista sekä ehkäistä syrjäytymistä. Kokeilutoiminta ja sen tutkiminen on myös tärkeää.

Tärkein huomiomme koskee psykologin asiantuntijuuden ja muun monialaisen osaamisen roolia esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki koskee esiopetusta, perusopetusta ja toista astetta. Käytännössä esiopetuksen opiskeluhuoltopalveluissa on suuria puutteita, sillä esiopetus jää edelleen hankalasti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen väliin, eikä esimerkiksi sen opiskeluhuollon psykologityöhön ole kiinnitetty monessakaan kunnassa riittävää huomiota.

Kaiken kaikkiaan opiskeluhuollosta kaikilla kouluasteilla puuttuu yhteensä noin 500 psykologia, koska kunnat ja koulutuksenjärjestäjät eivät ole missään vaiheessa perustaneet näitä tehtäviä. Esiopetuksen sinänsä kannatettava laajentaminen koskemaan uutta ikäluokkaa tuo lakisääteisen

opiskeluhuollon piiriin noin 50 000 uutta lasta, mikä tarkoittaa noin 100 lisäpsykologin tarvetta opiskeluhuoltoon. Tämä on suunnittelussa ja rahoituksessa huomioitava.

Toisaalta on syytä muistuttaa, ettei ole mitään perusteltua syytä sille, että vastaava monialainen ”opiskeluhuolto” ei jo koske koko varhaiskasvatuksen alaa ja että psykologi ei kuulu varhaiskasvatuksen vakiokalustoon. Varhaiskasvatuksessa lapset ovat erittäin tärkeässä ja herkässä kehitysvaiheessa niin kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen, itsesäätelyn ja psykososiaalisen kehityksen osalta, joten varhaiskasvatuksen laatuun olisi mielekästä resursoida kaikin tavoin nykyistä enemmän (Heckmanin kurvi). Tällöin kaikki varhaiskasvatuksessa olevat lapset riippumatta siitä, ovatko he esiopetuksessa vai eivät, saavat tasaveroiset palvelut ja heidän kanssaan työskentelevät konsultaatiotuen työnsä. Sauman jatkumo tuen muodoissa turvataan lapsen siirtyessä esi- ja myöhemmin perusopetukseen.

Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen lapsilla, perheillä ja työntekijöillä ei ole lain turvaamaa mahdollisuutta hyödyntää psykologin asiantuntijuutta, päinvastoin kuin muilla kouluasteilla. Tämä on räikeä epäkohta ja epäviisasta haaskausta, yhteiskunta jättää käyttämättä tärkeitä hyvinvoinnin edistämisen ja syrjäytymisen ehkäisyn mahdollisuuksia. Noin 18,6 miljoonan kustannuksella turvataan keskimäärin yksi psykologi varhaiskasvatukseen jokaiseen peruskuntaan. Psykologi tulee lisätä varhaiskasvatuslakiin vastaavalla tavalla kuin varhaiskasvatuksen erityisopettaja on jo määritetty (§ 23, 25, 30).

Ahtola Annarilla
Suomen Psykologiliitto